

Op weg naar een Europese begrotingsunie

Het zijn zeer turbulente tijden voor centrale banken en ministers van Financiën. Eerst de onverwachte Brexit, daarna de verkiezing van Donald Trump tot president van de Verenigde Staten, en dan nu het Italiaanse referendum en het aftreden van Matteo Renzi. Wij houden ons hart vast voor de verkiezingen in Nederland, Frankrijk en Duitsland in 2017. De Europese Unie en de eurozone staan op een kruispunt en moeten een belangrijke stap in het integratieproces maken op straffe van verdere desintegratie.

De Europese Centrale Bank heeft de kastanjes voor de Europese ministers van Financiën uit het vuur gehaald, en heeft de grenzen van haar mandaat reeds ver overschreden om de eurozone overeind te houden. De ECB staat reeds geruime tijd onder stevige kritiek van niet alleen bankiers en economen, maar ook van burgers en politici. Dat is nieuw, want in het recente verleden werd wat de ECB deed steeds met gejuich ontvangen. De extreem lage rente weerhoudt eurolanden met hoge tekorten en schulden ervan hun economieën te hervormen, wat wel broodnodig is.

De voormalige ECB-president Jean-Claude Trichet heeft er vele malen op gewezen dat een Economische en Monetaire Unie niet zonder een begrotingsunie kan functioneren, waarbij een Europese minister van Financiën de logische consequentie zou moeten zijn. Ik vrees dat er een Europese Alexander Hamilton (de eerste Amerikaanse minister van Financiën van 1789 tot 1795) nodig zal zijn om de sprong naar een begrotingsunie te nemen. Wij hebben het dan niet alleen over het gemeenschappelijk maken van bestaande en nieuwe overheidsschuld, maar ook over de stringente voorwaarden die aan het nationale begrotingsbeleid opgelegd dienen te worden in termen van *balanced budget rules* voor de nationale overheden.

Belangrijk is dat de Europese beleidsmakers en politici zich realiseren dat de huidige EMU een zeer instabiel evenwicht is dat op lange termijn niet houdbaar zal blijken te zijn. De eurozone zal ofwel een sprong voorwaarts maken, ofwel langzaam verder eroderen. Voor een sprong voorwaarts zouden de EU en de Eurogroep een coördinatiemechanisme moeten ontwerpen op het terrein van het begrotingsbeleid op Europees niveau.

SYLVESTER EIJJFINGER

Hoogleraar aan Tilburg University en president van Tilburg University Society

Dit vereist een overdracht van de nationale soevereiniteit naar het Europese niveau en wordt door sommigen 'onrealistisch' of zelfs 'naïef' genoemd. Niettemin is een Europese begrotingsunie op lange termijn de enige structurele oplossing. Het Stabiliteits- en Groeipact aangevuld met de bevoegdheden van 'Sixpack' zijn slechts een *second best*-oplossing, waarmee de Eurogroep van crisis naar crisis zal laveren. De Brexit en het Italiaanse referendum tonen aan dat er weinig voor nodig is om de spanningen binnen de Eurogroep weer te laten oplopen.

Dat coördinatiemechanisme zou een presidium binnen de Eurogroep kunnen zijn, met de Duitse en Franse ministers van Financiën

in een hoofdrol vanwege de Duits-Franse as, en daaraan ook permanent toegevoegd de president en vice-president van de ECB en de voorzitter plus één vice-voorzitter van de Europese Commissie. Een dergelijk presidium zou het gewicht van de Eurogroep binnen de EU moeten verhogen. De taak van dit presidium zou zijn om de Eurogroep, de ECB en de Europese Commissie nauwer te laten samenwerken om goed gecoördineerde stimulerings- en structurele hervormingsmaatregelen door te voeren. Uiteindelijk zal dit informele presidium kunnen leiden tot een Europese minister van Financiën, indien de politieke geesten in de Eurogroep daar rijp voor zijn.

Een dergelijk presidium kan een tussenstap zijn op de weg naar een Europese begrotingsunie. De geschiedenis heeft aangetoond dat het Europees Monetair Stelsel ook een noodzakelijke fase voorafgaand aan de EMU was, en dat Europese beleidsmakers en politici ervaring dienen op te doen met het coördineren van hun stimulerings- en structurele hervormingsmaatregelen. Het Europese integratieproces heeft aangetoond altijd een crisis nodig te hebben – liefst niet te groot, maar ook niet te klein – om de volgende sprong voorwaarts te maken. Dat geldt in het bijzonder voor een Europese begrotingsunie. De Europese Alexander Hamilton zal geen persoon zijn, maar een politieke instelling met de beslissingsbevoegdheid over het Europese begrotingsbeleid, vergelijkbaar met die van de ECB over het Europese monetaire beleid.